

1989

Identifikace

Příbuzná, věk 48 let, dcera pracovníka technické kontroly a zeměměřičky, vysokoškolské vzdělání v technickém oboru, z menšího města v západních Čechách. Nikdo z rodiny nesympatizoval s komunistickou ideologií, nebyl tedy členem KSČ, nezastával žádné funkce ve veřejném životě ani v zaměstnání. Z tohoto důvodu měla stejně jako její sourozenci ztížený přístup ke vzdělání. Po základní škole se nejdříve vyučila v plzeňských závodech Škoda, teprve potom složila maturitu a nakonec ještě po doporučení z pracoviště vystudovala ČVUT.

Rozhovor

Jak jsi vnímala politiku před rokem 1989?

Tehdejší československé politické zpravodajství jsem téměř nesledovala a zajímaly mě spíš zprávy zahraničního rozhlasu nebo vysílání německé televize, pokud se dalo zachytit. Občas jsem získala nějaké informace o dění v disentu (vzhledem k tomu, že naší vzdálenou příbuznou je Dana Němcová). Určitě jsme vnímali, že socialistický režim u nás slábne, ale já osobně jsem nečekala společenské změny tak brzy.

V jaké jsi byla situaci na konci osmdesátých let?

Začátkem roku 1989 jsem se ve 27 letech provdala a přestěhovala za manželem do velkého města. V té době jsem v zaměstnání pozorovala hodně nedostatků ve výrobě a rostoucí nespokojenost lidí. Z Prahy přicházely zprávy o veřejných protestech občanů, zvláště mladých lidí, demonstrací jsem se ale sama, na rozdíl od svých známých, přímo neúčastnila.

Protože jsme společně s manželem a rodiči pracovali na přestavbě rodinného domku, byli jsme hodně zaměstnání stavěním a sháněním nedostatkových stavebnin. Také jsme si podle svých skromných možností zařizovali domácnost.

Jaká byla tehdy atmosféra?

Na svém novém pracovišti jsem často byla svědkem otevřené nespokojenosti kolegů, z nichž někteří navíc ještě organizovali tajné diskuzní kroužky, množily se „protistátní“ – protirežimní vtipy a všichni jsme si přáli změnu poměrů k lepšímu.

Co vám tehdy chybělo?

To bylo u každého trochu jiné. Mně nejvíc scházela možnost svobodně vyjadřovat vlastní názory, získávat necenzurované informace, které mě zajímaly. Také jsem toužila podívat se do světa (do nesocialistických zemí) a beztravně navštěvovat příbuzné v zahraničí. Někdy se mi nelíbilo nedostatek některého zboží na našem trhu, ale to mi nepřipadalo nejdůležitější.

Jaké konkrétní vzpomínky máš na 17. listopad 1989?

Ten den, bylo to v pátek, se část mých kolegů vypravila hned po práci na demonstraci do centra Prahy. Zvali mě s sebou, ale já jsem se k nim nepřidala, protože jsem již tou dobou čekala své první dítě. O průběhu demonstrace a o událostech na Národní třídě jsem se velmi brzy dozvěděla ze zahraničního rozhlasu a z vyprávění kamarádů.

Které „skupiny“ tvých známých se této demonstrace zúčastnily?

Jednak hodně kolegů z výzkumného ústavu, několik mých kamarádů studentů a někteří příbuzní.

Myslela sis, že vyhraje opozice, nebo režim?

Doufala jsem ve vítězství opozice, zlepšení poměrů a v dosažení větší svobody. Tehdejší předlistopadová situace mi připadala neudržitelná.

Hned začátkem týdne po 17. listopadu všude u nás v práci visely fotografie, plakáty a narychlo vytištěné letáky. Byla svolána všeobecná schůze k založení Občanského fóra a všichni byli velmi aktivní, včetně našich vedoucích. (Vzpomínám si jen na jednoho spolupracovníka, který se držel stranou a fandil „starým komunistickým pořádkům“).

V těchto dnech jsme všichni ze všech dostupných zdrojů sledovali vývoj událostí v Praze. Naši rodiče pravidelně navštěvovali demonstrace na Václavském náměstí a společně s ostatními zvonili klíči. V našem bydlišti místní rozhlas pravidelně každý den přenášel aktuální informace o právě probíhajících shromážděních a o vývoji politické situace.

Kdy nastal podle tebe „bod zlomu“?

Já osobně jsem jako rozhodující událost vnímala manifestaci na Letné.

Kterou z tehdejších vůdčích osobností jsi považovala za nejdůvěryhodnější?

Nejdůvěryhodnějšími lidmi pro mě byli Václav Havel a Václav Malý. Naopak jsem nedůvěřovala Waltrovi Komárkovi.

Pokládala jsi polistopadové změny za pozitivní?

Když si teď jako pamětník vzpomenu na polistopadové dny, vybaví se mi, jak jsem tenkrát prožívala všeobecné nadšení a velká očekávání. Tehdy se nám líbily známé plakáty s Václavem Havlem a jeho citátem „Pravda a láska musí zvítězit nad lží a nenávistí“. Nastávající svoboda nám, narozeným a do té doby žijícím v socialismu, připadala naprosto úžasná.

Co se konkrétně pro tebe změnilo?

Nakonec se mi splnil sen o cestování, nyní seženu knížky, které chci, moje děti dnes mohou studovat školy a rozvíjet svoje nadání podle svých schopností a bez omezení kádrovými posudky. Navíc naše rodina dostala v restituci vrácený dům a máme možnost podnikat. Na to jsem do té doby ani nepomyslela.

Demokracie má sice své slabiny, ne každý si dovede svobody vážit, a někdo ji dokonce hodně zneužívá, ale i přes všechny současné problémy naší společnosti jsem opravdu ráda, že už nežijeme v reálném socialismu.